

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Τίτλος Μαθήματος: Αντιρατσιστική εκπαίδευση

Διδάσκων: Βασίλης Πανταζής, pantazisv@uth.gr

Είδος Μαθήματος: Επιλογής

Διδακτέα - εξεταστέα ύλη:

Ως διδακτέα και εξεταστέα ύλη του μαθήματος θεωρούνται τα περιεχόμενα των διαλέξεων, καθώς και τα αντίστοιχα συγγράμματα.

Λέξεις κλειδιά: διάκριση, ξενοφοβία, ρατσισμός, έθνος, κράτος φυλή, εθνοκεντρισμός, μετανάστες, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, σχολείο με ανεκτικότητα, σχολείο χωρίς ρατσισμό

Κωδικός Μαθήματος:

ΠΔ1230

Μονάδες ECTS:

3,5

Εξάμηνο:

6

Διάγραμμα περιεχομένων του μαθήματος:

1η εβδομάδα

1. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1.1 Παιδαγωγική και πολιτική

1.2 Παιδαγωγική και ρατσισμός

Εκπαίδευση μετά το Άουσβιτς: *Theodor W. Adorno*

2η εβδομάδα

2. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

2.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις

2.2 Η εποχή του «πρωτο-ρατσισμού»

2.3 Η μετάβαση από τον Μεσαίωνα στον Διαφωτισμό

2.3.1 Αποικιακός ρατσισμός

2.3.2 Διαφωτισμός

2.3.2.1 Ρατσισμός και σύγχρονη εποχή: *W. D. Hund*

2.3.2.2 Επιστήμη και ρατσισμός

2.3.3 Διαφωτισμός, ρατσισμός και οι συνέπειές τους

3η εβδομάδα

3. ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ - «ΦΥΛΗ» - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

3.1 Ρατσισμός και «φυλή»

3.2 Η έννοια της «φυλής» στις κοινωνικές επιστήμες

3.2.1 Πολιτισμικοποίηση και βιολογικοποίηση

3.3 Μετα-αποικιακρατία - πολυπολιτισμικότητα

4η εβδομάδα

4. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

4.1 Εννοιολογική προσέγγιση του ρατσισμού (20ός και 21ος αιώνας)

4.2 Ο ρατσισμός ως ιδεολογία

- 4.3 Οι πολλαπλοί ορισμοί του ρατσισμού
- 4.4 Επισκόπηση των θεωριών για τον ρατσισμό
 - 4.4.1 Robert Miles
 - 4.4.2 Albert Memmi
 - 4.4.3 Stuart Hall
 - 4.4.4 Étienne Balibar και Pierre-André Taguieff
 - 4.4.5 Philip Cohen
 - 4.4.6 Michel Foucault

5η εβδομάδα

5. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

- 5.1 Αναλυτικές πτυχές του ρατσισμού
- 5.2 Διχοτόμηση της κοινωνίας μεταξύ του «εμείς» και οι «άλλοι»
- 5.3 Ο ρατσισμός ως μηχανισμός εξουσίας για ομοιογενή σχηματισμό
- 5.4 Ο ρατσισμός ως κοινωνικό πρόβλημα
- 5.5 Πολυπλοκότητα του ρατσισμού
- 5.6 Καθημερινός ρατσισμός
 - 5.6.1 Ο ρατσισμός ως «ομαλότητα»
- 5.7 Θεσμικός ρατσισμός
 - 5.7.1 Διάκριση - Μορφές διάκρισης
 - 5.7.1.1 Θεσμική διάκριση στο σχολείο

6η εβδομάδα

6. ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ – ΕΧΘΡΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ

- 6.1 Εννοιολογική προσέγγιση

- 6.1.1 Τα τρία στάδια της προκατάληψης
- 6.2 Εμφανείς και κρυφές προκαταλήψεις
- 6.3 Ρατσιστικές «φυλετικές» προκαταλήψεις
- 6.4 Ατομικές και κοινωνικές συνέπειες των προκαταλήψεων

7η εβδομάδα

- 6.5 Εχθρότητα κατά ομάδων ανθρώπων
 - 6.5.1 Ξενοφοβία
 - 6.5.2 Αντισημιτισμός
 - 6.5.3 Ισλαμοφοβία
 - 6.5.4 Ομοφοβία
 - 6.5.5 Προκαταλήψεις κατά των γυναικών
 - 6.5.5.1 Βία κατά των γυναικών
 - 6.5.5.2 Σεξισμός
 - 6.5.6 Προκαταλήψεις κατά των Ρομά
 - 6.5.6.1 Οι Ρομά στην Ελλάδα
 - 6.5.7 Άτομα με αναπηρία
- 6.6. Ρατσισμός, εθνοκεντρισμός, ακροδεξιός εξτρεμισμός, εχθρότητα κατά του άλλου:
Κριτική αντιπαράθεση
 - 6.6.1 Εθνοκεντρισμός
 - 6.6.2 Ακροδεξιός εξτρεμισμός
 - 6.6.3 Κριτική αντιπαράθεση των εννοιών

8η εβδομάδα

7. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

- 7.1 Διεθνείς εκκλήσεις για απόρριψη του όρου «φυλή»
- 7.2 Ανθρώπινα δικαιώματα
- 7.3 Διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – ανθρωποδικαϊκή απαγόρευση των διακρίσεων
- 7.4 Ανθρώπινα δικαιώματα - ελευθερία - ισότητα
- 7.5 Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

9η εβδομάδα

8. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ - ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- 8.1 Παιδαγωγική των αλλοδαπών - διαπολιτισμική εκπαίδευση
- 8.2 Αντιρατσιστική εκπαίδευση
 - 8.2.1 Οι απαρχές του αντιρατσιστικού κινήματος
 - 8.2.2 Αντιρατσιστικά εκπαιδευτικά προγράμματα
 - 8.2.3 Αντιρατσιστική εκπαίδευση - Συστατικά στοιχεία του curriculum
 - 8.2.3.1 Βασικές αρχές της αντιρατσιστικής εκπαίδευσης

10η εβδομάδα

- 8.2.4 Ο ρόλος του σχολείου στη σύγχρονη κοινωνία (μετανάστευση - παιδιά πρόσφυγες - εθνικό κράτος και σχολείο)
 - 8.2.4.1 Μετανάστευση
 - 8.2.4.2 Ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες
 - 8.2.4.3 Εθνικό κράτος και σχολείο

11η εβδομάδα

8.2.4.4 Νέος προσδιορισμός του σχολείου

8.2.4.5 Αντιρατσιστική εκπαίδευση στο σχολείο

8.2.4.5.1 Αρχές για ένα αντιρατσιστικό σχολείο

8.2.4.6 Ο πολιτισμός σε διαπολιτισμικά και αντιρατσιστικά προγράμματα

8.2.4.7 Αντιρατσιστική δραστηριότητα

12η εβδομάδα

9. ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

9.1 Εκπαίδευση και εκπαιδευτικός

9.2 Αντιρατσιστική εκπαίδευση – εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών

13η εβδομάδα

9.3.1 Αναγκαιότητα της αντιρατσιστικής πληρότητας

9.3.2 Παράγοντες αντιρατσιστικής πληρότητας

9.4 Εκπαιδευτικός και μαθητές στο πλαίσιο της αντιρατσιστικής εκπαίδευσης

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

Balibar, E./Wallerstein, I. (1991). *Φυλή, Έθνος, Τάξη. Οι διαφορούμενες ταυτότητες*. Αθήνα.

Βερέμης, Θ. (1997). *Εθνική ταυτότητα και εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα*. Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα.

Γκότοβος, Α. (1996). *Ρατσισμός. Κοινωνικές, ψυχολογικές και παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής*. Αθήνα.

Δαμανάκης, Μ. (2006). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα*. Gutenberg, Αθήνα.

Gellner, E. (1992). *Έθνη και Εθνικισμός* (μτφρ. Δ. Λαφαζάνη). Αθήνα.

Goffman, E. (2001). *Στίγμα. Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*. Αθήνα.

Πανταζής, Β. (2005). Ανθρώπινα Δικαιώματα, πολυπολιτισμική κοινωνία και εκπαίδευση. Στο: *Μέντορας*, Αθήνα, σ. 51-64.

Smith, A.D. (2000). *Εθνική ταυτότητα* (μτφρ. Ε. Πέππα). Αθήνα.

Τσιάκαλος, Γ. (2000). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.